

Rookverbod blijkt doeltreffende schakel in gezondheids- en welzijnsbeleid

Frederika Hostens
Freelancejournaliste

Sinds 1 januari 2006 mag er niet meer gerookt worden op de werkplek. Dr. Jean-Charles Perrier, tabacoloog en preventieadviseur-arbeidsgeneesheer bij CBMT, onderzocht hoe dat rookverbod werd voorbereid en georganiseerd en hoe het een jaar na de invoering ervan werd toegepast en beleefd. Preview vroeg dr. Perrier om de belangrijkste conclusies van zijn onderzoek toe te lichten en nam het rookbeleid van Saint-Gobain Gyproc Belgium onder de loep.

Het KB van 19 januari 2005 ter bescherming van de werknemers tegen tabaksrook geeft elke werknemer, roker of niet-roker, het recht om te beschikken over een werkruimte die vrij is van tabaksrook. Sinds 1 januari 2006 geldt in toepassing van dat KB een totaal rookverbod op de werkplek, behalve bij werkzaamheden in open lucht. Dr. Jean-Charles Perrier hield onder de aangesloten bedrijven van CBMT waar een CPBW actief is een enquête over de invoering en toepassing van het rookverbod (zie kader). Uit de resultaten blijkt dat 93% van de ondervraagde ondernemingen maatregelen heeft genomen om het tabaksgebruik op de werkplaats te verbieden (of te beperken). In 27% van de bedrijven werd een totaal rookverbod (roken is in de hele onderneming verboden) afgekondigd en in 66% een gedeeltelijk rookverbod (roken mag er buiten en/of in een rookzaal). De frequentie van het aantal rook-

pauzes kan in zes op de tien ondernemingen vrij gekozen worden. Een kwart van de bedrijven legde het aantal rookpauzes op voorhand vast en in 10% van de bedrijven wordt de duur van de rookpauzes geregistreerd door middel van een prikklok.

Rookverbod goed aanvaard

De invoering van het verbod werd goed aanvaard in de meeste ondernemingen die aan de enquête deelnamen (78%), en het verbod wordt in 82% van de gevallen ook vandaag nog als positief ervaren. "Dat zijn belangrijke cijfers", benadrukt dr. Perrier. "Je vindt ze in alle landen waar roken verboden is op het werk en waar gelijkaardig onderzoek is uitgevoerd. Zelfs 67% van de rokers zijn vragende partij voor een rookverbod op het werk en vinden dat verbod terecht."

Hoewel er een rookverbod geldt, wil dit niet altijd zeggen dat alle werknemers dit ook effectief respecteren. In 14,4% van de bedrijven roken sommige werknemers nog op hun werkpost en in 34%

Dr. Jean-Charles Perrier, CBMT: "Het rookbeleid op de werkplaats kan alleen slagen indien het deel uitmaakt van een globale benadering van gezondheidsbevordering in de onderneming." © Stefan Dewickere

van de bedrijven op andere plaatsen. Wanneer er toch nog op het werk gerookt wordt, dan gebeurt dit voornamelijk in de gangen en productiehallen (36,5%) en in de toiletten (25%). “Deze cijfers tonen aan dat het raadzaam is om als bedrijf goed te blijven communiceren over het rookverbod en het ook op te volgen”, stelt dr. Perrier. “Anders dreigt de aandacht te verslappen.”

Strategie en actieplan

Ter voorbereiding van de invoering van het KB betreffende de bescherming van werknemers tegen tabaksrook, werd de ondernemingen gevraagd om een gemengd samengestelde werkgroep op te richten. Is dat advies opgevolgd? Dr. Perrier: “42% van de bedrijven heeft een werkgroep of stuurgroep

opgericht. Maar daarbij was de gemengde samenstelling niet altijd verzekerd. Slechts 50% van de ondernemingen heeft bijvoorbeeld rekening gehouden met het feit dat het aangewezen was om zowel rokers als niet-rokers te laten deelnemen.”

In 66% van de gevallen heeft de stuurgroep een strategie ter bestrijding van omgevings-tabaksrook uitgestippeld en in 63% van de gevallen heeft de groep een actieplan opgesteld. Wat de opvolging door de bedrijven zelf betreft, liggen de percentages duidelijk minder hoog: slechts 28% van de ondernemingen heeft een strategie opgesteld en 27% een actieplan.

Het rookbeleid van Saint-Gobain Gyproc Belgium

Saint-Gobain Gyproc Belgium (234 werknemers) heeft niet gewacht op het KB van 19 januari 2005 om duidelijke afspraken rond het roken op het werk vast te leggen. “Sinds 2003 werd er rekening mee gehouden bij de opstelling van het jaaractieplan”, legt adjunct-preventieadviseur Anne-Mie Blancke uit. “In het kader van het actieplan 2004 werd beslist om roken alleen nog toe te laten in dertien zones verspreid over het terrein. De rookzones werden gekozen samen met de afdelingschefs na overleg met de werknemers. Op dat moment bevonden zich nog enkele zones binnen de fabriekshallen maar zo gekozen dat collega’s niet-rokers geen hinder ondervonden. Intussen werd het aantal rookzones herleid van dertien tot zes. Ze bevinden zich allemaal buiten, zijn afgebakend met purperen lijnen op de vloer en aangeduid met het blauwe pictogram ‘rookzone’. Roken is sinds 1 januari 2006 alleen nog toegelaten voor of na het werk en tijdens de lunchpauze.”

Bij Saint-Gobain Gyproc Belgium wordt er veel aandacht besteed aan de informatie en communicatie over het rookverbod. Anne-Mie Blancke: “Het naleven van het rookverbod maakt bijvoorbeeld ook onderdeel uit van de regelmatige gedragsobservaties door de chefs. Als ze merken dat iemand het rookverbod niet respecteert, dan wijzen ze de betrokken werknemer daarop. Deze aanpak heeft een sensibiliserend effect. We wenden ook andere kanalen aan om onze werknemers te informeren en te sensibiliseren rond het rookverbod,

BPB Belgium (nu Saint-Gobain Gyproc Belgium) maakte zijn werknemers al vanaf september 2005 attent op de nakende invoering van het rookverbod door grote spandoeken te bevestigen op verschillende plaatsen, o.a. aan de poort van het bedrijf. © Saint-Gobain Gyproc Belgium

zoals memo’s, toolboxmeetings, posters en artikels in het personeelsblad.”

Saint-Gobain Gyproc Belgium koppelt het rookverbod aan rookstopondersteuning. De centrale rol in die ondersteuning is weggelegd voor de medische dienst van de onderneming. Anne-Mie Blancke: “We hebben in de loop van 2005 zeven infosessies over stoppen met roken georganiseerd. Tijdens die sessies gaf onze externe bedrijfsarts dr. Inge Jacobs (CBMT) uitleg over de gezondheidsrisico’s van roken en over rookstopmethodes. Collega’s die beslissen om te stoppen met roken, komen in aanmerking voor individuele rookstopbegeleiding. Ze vullen een checklist in, bespreken met de bedrijfsarts een begeleidingsplan en leggen de datum vast waarop ze zullen stoppen met roken. Daarna kunnen ze elke werkdag terecht bij onze interne medische dienst voor gratis advies en ondersteuning. Dat kan ter plaatse, telefonisch of per mail. We stellen ook gratis nicotinepleisters ter beschikking. 29 werknemers hebben totnogtoe gebruikt gemaakt van deze vorm van rookstopondersteuning.”

[Uit de praktijk]

Gezondheids- en sociale voordelen

Tal van studies hebben de gezondheidsvoordelen van een totaal rookverbod op het werk aangetoond. Uit een meta-analyse van 26 studies blijkt een daling van het aantal rokers met 3,8%. Ook het dagelijkse aantal gerookte sigaretten bij hardnekkige rokers neemt af (-3,1 sigaretten per dag).

Op het vlak van gezondheid en welzijn op het werk, dragen al die niet-gerookte sigaretten bij tot een betere luchtkwaliteit in de bedrijfsgebouwen. In 2007 werden in Frankrijk vóór en na de invoering van het rookverbod de concentraties van inadembaar stof en koolmonoxide in de lucht gemeten. Die metingen hebben aangetoond dat de luchtkwaliteit in de lokalen onmiddellijk verbeterde zodra het rookverbod van kracht was.

Het rookverbod lijkt ook positieve effecten te hebben op de sociale relaties op het werk. "Vóór de invoering van het rookverbod kwamen de hinder veroorzaakt door omgevingstabaksrook en de omgangsproblemen tussen rokers en niet-rokers regelmatig aan bod op de vergaderingen van het CPBW. Sinds de invoering van het rookverbod zijn er in de meeste ondernemingen minder of zelf helemaal geen spanningen meer tussen rokers en niet-rokers", stipt dr. Perrier aan.

Van bewustwording tot gedragsverandering

Naar aanleiding van de invoering van het rookverbod op het werk hebben informatiecampagnes nog maar eens gewezen op de echte risico's van passief roken. "Dergelijke campagnes worden al meer dan twintig jaar gevreesd en bestreden door de tabaksindustrie", merkt dr. Perrier op. "Maar zij hebben in elk geval hun vruchten afgeworpen. Onder meer dankzij die campagnes zijn werkgevers en werknemers zich bewuster geworden van de gevaren van passief roken. Er is ook een mentaliteits- en gedragsverandering in gang gezet, wat het

verbod een doeltreffend element in de strijd tegen roken maakt. Op die manier draagt het rookverbod bij tot het 'denormaliseren' van het tabaksgebruik", besluit dr. Perrier.

Dr. Jean-Charles Perrier, CBMT
© Stefan Dewickere

Enquête CBMT

Eind juni 2007 stuurde dr. Jean-Charles Perrier in het kader van zijn eindverhandeling voor het behalen van het certificaat tabacologie een vragenlijst naar 312 ondernemingen met een CPBW. 153 ondernemingen (49%) hebben tegen begin augustus 2007 de uitgebreide schriftelijke vragenlijst ingevuld terugbezorgd. De vragenlijsten waren gericht aan de preventieadviseurs van de IDPBW. "Zij staan moreel en technisch onafhankelijk tegenover zowel de werkgever als de werknemers, ze zijn dagelijks aanwezig en kennen het leven in het bedrijf. Hun deskundige kijk op de veiligheid en het welzijn op het werk bleek dan ook bijzonder interessant voor de behandeling van het onderwerp", meent dr. Perrier.

Je vindt de vragenlijst, de resultaten, de conclusies en de volledige eindverhandeling van dr. Perrier op www.cbmt.be/rookbeleid.

Rookverbod blijkt doeltreffende schakel in gezondheids- en welzijnsbeleid

Zelfs 67% van de rokers is vragende partij voor de invoering van een rookverbod op het werk en vindt dat verbod terecht. © Stefan Dewickere

In 36% van de ondervraagde bedrijven maken de rokers gebruik van een rooklokaal. © Stefan Dewickere

Nuttige infobronnen over rookbeleid op het werk

- European Network for Smoking Prevention (ENSP): www.ensp.org
- RookVrij vzw: www.rookvrij.be
- Stappenplan rookvrij bedrijf: als pdf te downloaden op www.tegenkanker.be
- Stappenplan voor het realiseren van een rookbeleid op het werk: in pdf-formaat beschikbaar op www.vig.be en als gedrukte publicatie te bestellen via www.prevent.be
- Stoppen met roken: www.help-eu.com, www.komopenstop.be, www.rookstopcoach.be, www.stopsmoking.be, www.stopsmokingcentre.net
- Studie De tabaksconsumptie van het Onderzoeks en Informatiecentrum van de Verbruikersorganisaties (OIVO): als pdf te downloaden op www.oivo.be
- Verslag van de indicatorenmeting voor een rook-, voedings-, en bewegingsbeleid in bedrijven en scholen in Vlaanderen en Brussel door het Vlaams Instituut voor Gezondheidspromotie (VIG): als pdf te downloaden op www.vig.be
- Vlaamse Vereniging voor Respiratoire Gezondheidszorg en Tuberculosebestrijding (VRGT): www.vrgt.be